

Suomen Rauhanliitto – Finlands Fredsförbund

VIITE :VNS 5/2021 vp Kehityspoliitiikan

ylivaalikautinen selonteko

LAUSUNTO

Rauhanliitto kiittää valiokuntaa mahdollisuudesta lausunnon antamiseen Kehityspoliitiikan ylivaalikautisesta selonteosta. Nostamme lausunnossa esiin omaan toimintaamme liittyviä asioita.

Yleistä

Rauhanliitto pitää hyvänä että laaditaan ylivaalikautinen selonteko Kehityspoliitiikasta. Perustuslaki velvoittaa Suomea kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi maailmalla. Kehityspoliitiikka on tässä tärkeä keino. Jotta eri YK-järjestöt ja kohde- ja kumppanimaat voivat luottaa yhteistyömme pitkäjänteisyyteen tulosten saavuttamisessa on tärkeää, että yhteisiin linjauksiin pystytään sitoutumaan ylivaalikautisesti

Tavoitteista suhteessa rahoitussitoomuksiin

Asetetut tavoitteet vaativat usein sitoutumista jopa vuosikymmenien johdonmukaisen työskentelyn ja yhteistyöhön eri osapuolten kesken. Nyt ulkoasianvaliokunnan käsittelyssä olevan selonteon suurimpana ongelmana Rauhanliitto pitää sen yleisluontoisuutta. Selonteosta puuttuvat konkreettiset sitoumukset. Esimerkiksi 0,7 prosentin BKT-taso kehitysyhteistyössä on muista pohjoismaista poiketen ollut Suomelle jo pitkään kiusallisen haasteellinen saavuttaa. Tästä huolimatta selonteossa vain ilman selkeämpää kannanottoa mainitaan, että tavoitevuodeksi on asetettu aiemmin vuosi 2030, ja että samana vuonna on *tarkoitus* saavuttaa vähiten kehittyneiden maiden osalta 0,2 prosentin tavoitetaso.

Historia kuitenkin osoittaa sen saavuttamisen vaikeaksi, mikäli eduskunnan selkeä enemmistö ei siihen, vuosiluvut lukkoonlyöden, sitoudu. Selkeä päätös tarvitaan varmistaaksemme jatkossakin, seuraavien hallituksilta sitoutumista. Emme elä seitsemän veljeksien impivaaralaisessa todellisuudessa, jossa paha maailmaa voi paeta sille selkänsä kääntämällä.

Rauhanliitto esittääkin että ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä selonteosta edellytetään hallitukselta selkeää esitystä mainittujen 0,7 ja 0,2 prosenttien toteuttamiseksi 2030 mennessä joka varmistaisi aikataulussa pysymisen

Selonteot arvopohja ja yleiset tavoitteet

Rauhanliitto tukee selonteossa esitettyä arvopohjaa ja yleisiä tavoitteita. Mainittakoon, että Suomen voimakkaasti tukema kansainvälisellä sääntöpohjaisella sopimusjärjestelmällä on juuret Rauhanliiton kansainvälisen kattojärjestö International Peace Bureau (IPB) aloitteesta järjestetyssä Haagin vuoden 1899 rauhankonferenssissa. Sieltä edettiin ensin Kansainliittoon ja toisen maailmansodan jälkeen Yhdystyneiden Kansakuntien YK:n

perustamiseen. *IPB:n arvoissa sukupuolten välinen yhdenvertaisuus, ihmisoikeudet ja sananvapaus ovat aina olleet keskeisiä. Niitä tarvitaan myös selonteossa keskeisiksi nostettujen oikeusvaltion, demokratian ja vakaan yhteiskunnan saavuttamiseksi.*

Suomessakaan niihin pääseminen ei olisi ollut mahdollista ilman moniäänistä kansalaisyhteiskuntaa, jonka tavoitteille sivistyneistö ja poliittiset päättäjät ovat historian kuluessa antaneet tukensa. *Itse asiassa vahva kansalaisyhteiskunta on demokratian ja yleistä oikeustajua vastaavan oikeusvaltion perusta.*

Suomella on kehitysyhteistyössä tästä hyviä kokemuksia. Esimerkiksi vuosituhannen alussa itsenäistyneen Itä-Timorin kehittämisessä verisestä miehityksestä Kaakkois-Aasian demokraattiseksi valtioksi on naisten oikeuksia puolustavilla järjestöillä, muilla ihmisoikeusjärjestöillä, rauhanryhmillä, ympäristöjärjestöillä ja ruohonjuuritason talouselämän ja yritteliäisyyden syntymistä tukeneilla järjestöillä aivan olennainen rooli. Ne ovat olleet demokratiaa ja ihmisten oikeuksia puolustavia vahtikoiria, Suomen rooli niiden synnyn tukemisessa oli aivan oleellinen ja siitä ollaan tänä päivänäkin tuossa Aasian uusimmassa valtiossa kiitollisia.

Samoin esimerkiksi Nepalissa ja Tansaniassa Suomella on ollut roolinsa demokratian ja oikeusvaltionkehittämisen tukemisessa. Myanmarissakaan tuki ei ole mennyt hukkaan sillä sen ansiosta kansalaisyhteiskunnalla on siellä osaamista jota sotilasjunttakaan ei voi nyt eikä tulevaisuudessa ottaa pois.

Nk ”kolmoisneksus” ja kadoksissa oleva asevarustelun ja asekaupan vaikutusten analyysi

Ilmastonmuutoksen ohella erityisesti köyhiä ja hauraita yhteiskuntia kohtaavat monenlaisten konfliktien riskit. Tähän pyritään selonteossa vastaamaan ns. kolmoisneksuksella, jossa kehitetään humanitaarisen avun, rauhanprosessien ja kehitysyhteistyön välistä koherenssia ja politiikan johdonmukaisuutta.

Humanitaarinen apu on hätäapua mutta rauhanprosessia ja kehitysyhteistyötä tarvitaan usein vuosikymmeniäkin, jotta tulokset olisi kestäviä. Samalla esim ilmastohätätilan ja luonnonkatastrofien uhkaamassa maailmassa pitää aina olla valmius myös riittävään humanitariseen apuun ja reagointiin.

Rauhanliitto on pettynyt siihen miten vähäiselle huomiolle globaali asevarustelu ja esimerkiksi erityisesti aseviennin ja asekauppojen negatiivinen vaikutus kaikelle kehitykselle ja rauhanrakentamiselle on tässä ylivaalikautisen selonteon analyysissä jäänyt.

Monesti vähiten kehittyneet maat ja huraat yhteiskunnat ovat joko suoraan, tai jonkun muun kautta kansainvälisen aseviennin otollisia kohdemaita. Aseet – niin isommat asejärjestelmät kuin vielä villimmin leviävät pienaseet - tuhoavat ja uhkaavat tuhota monissa maissa jo saavutetun kehityksen ja sovinnon.

Rauhanliiton mielestä Suomen ei pidä, viedä aseita sotiville ja ihmisoikeuksia loukkaaville, eikä myöskään hauraisiin valtioihin ja autoritäärisille hallinnoille. Samoin Suomen tulisi olla aktiivinen Euroopan Unionissa ja kansainvälisen Asekauppasopimuksen (ATT) seurannan suhteen, että yhteiset aseviennin säännöt ja implementointi estäisivät tällaisen rauhaa kehitystä ja vakautta horjuuttavan ja kehitystavoitteiden kannalta vahingollisen viennin.

Asian tärkeyttä kasvattavat vielä uudet asevalvontaan liittyvät uhat. Esimerkiksi täysautonimisiin asejärjestelmien nk robotti-aseiden, kehittämisen kieltämisestä ei olla Geneven neuvotteluissa päästy valtioiden kesken vieläkään sitovaan sopimukseen.

Kuitenkin juuri hauraat ja epävakaaat valtiot saattavat olla monelle valmistajalle tällaisten aseiden mielenkiintoinen koekenttä, kuten myös erilaisen kybersodankäynnin sovellustenkin, minkä olemme jo aseistettujen lennokkien, dronien, suhteen nähneet.

Pakolaiskysymykset ja muuttoliikkeen juurisyyt

Selonteossa todetaan, että konfliktinehkäisy, rauhanvälitys, kriisinhallinta, kehityspolitiikka, ilmasto- ja ympäristöpolitiikka sekä kaupallistaloudellinen yhteistyö ovat ulko- ja turvallisuuspolitiikan välineitä, joilla voidaan vaikuttaa globaalin muuttoliikkeen perimmäisiin syihin.

Myös kansainvälisten pakolaissopimusten toimeenpanoa pidetään selonteossa tärkeänä samalla kun todetaan, että pakolaisia ei tule käyttää poliittiseen vaikuttamiseen tai vakauden horjuttamiseen. Rauhanliitto tukee näitä pyrkimyksiä.

Tosiasiassa Euroopan Unioni kuitenkin joutuu jatkuvasti reagoimaan akuutteihin pakolaisongelmiin, Eurooppaan pyrkiviin ihmisiin. Toisaalta korostetaan kansainvälistä oikeutta, mutta toisaalta etsitään keinoja pakolaisuuden pysäyttämiseksi Unionin rajojen ulkopuolella, jolloin Eurooppaan tulevan epävakauden pelossa toimitaan koko ajan kaksoisstandardeilla. Toisaalta muukalaisvihmielisyydelle ei tahdottaisi antaa tilaa, ja toisaalta pelätään sen tuomia sisäpoliittisia seurauksia. Tällä tavoin luodaan rajojen läheisyyteen olosuhteita jotka Eurooppaan pyrkiville ihmisille ovat hyvin vaikeita ja erityisesti lasten osalta traumatisoivia.

Unionin politiikan muuttaminen lähitulevaisuudessa tässä asiassa ei liene realistista. Ahdingossa olevien ihmisten auttamiseksi tarvitaan uusia innovaatioita. Eräs tällainen voisi olla, että pakolaisleireille tai "keskittymiin" aletaan perustamaan asianomaisten valtioiden suostumuksella YK:n hallinnassa olevia kansainvälisiä, ihmisoikeuksia kunnioittavia, opiskelun ja säällisen työn mahdollistavia kansainvälisiä suurkaupunkeja. Tämä tietenkin vaatii valtiolta uusia resursseja kehitysyhteistyöhön, mutta se olisi juuri ihmisten auttamista siellä missä he ovat.

Tiivistetysti Rauhanliitto esittää:

että mainittujen 0,7 ja 0,2 prosenttien BKT- tason turvaamiseksi eduskunnalle esitetään asian turvaamista lainsäädännöllä siten, että tavoitevuosi 2030 on Suomen politiikkaa sitova

että selonteossa tuetaan linjausta jossa Suomi ei vie aseita / sotatarvikkeita ihmisoikeuksia loukkaaviin ja hauraisiin maihin ja, että Suomi toimii tämän puolesta myös Euroopan Unionissa ja muilla kansainvälisillä foorumeilla.

että Suomi etsii aktiivisesti keinoja Afganistanin naisten ja tyttöjen koulutuksen tukemiseksi joko Afganistanissa ja/tai sen ulkopuolella

että Suomi pyrkii vaikuttamaan OECD:n kehitysyhteistyötä koskeviin linjauksiin siten, että kehitysyhteistyömäärärahoilla tuetaan voimakkaasti ennen kaikkea oikeusvaltioiden ja moniäänisten siviiliyhteiskuntien kehitystä, eikä tälle vastakkaisia tai tätä vaarantavia pyrkimyksiä esim hyväksymällä asevaraisen turvallisuuden elementtien rahoittamista kehitysyhteistyövaroin, vaikka se kulkisi "rauhan" työn nimellä.

